

Sygn. akt VII U 278/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2016 roku.

Sąd Okręgowy w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Grażyna Cichosz

Protokolant st. sekr. sąd. Małgorzata Sobczuk

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2016 roku w Lublinie

sprawy A. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o opłatę dodatkową

na skutek odwołania A. F.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 2 stycznia 2015 roku znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, że wnioskodawca A. F. nie jest zobowiązany do uiszczenia dodatkowej opłaty w kwocie 4.000 (cztery tysiące złotych) zł.

Sygn. akt VII U 278/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczony A. F. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 2 stycznia 2015 roku, którą wymierzono mu opłatę dodatkową w łącznej wysokości 4.000,00 zł, w związku z nieopłaceniem składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych za okres lipiec-wrzesień 2014 roku, ubezpieczenie zdrowotne za okres lipiec-wrzesień 2014 roku i Fundusz Pracy i Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres sierpień-wrzesień 2014 roku.

W uzasadnieniu odwołania przyznał, że zalega ze składkami na ubezpieczenia, których nie opłacał ze względu na bardzo trudną sytuację finansową. Wskazał, że popadł w kłopoty w związku z nieuregulowaniem należności przez kontrahenta zagranicznego. Nadto wskazał, że dzień odwołania uregulował zaległości (k. 2).

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie powtórzył argumentację stanowiącą podstawę zaskarżonej decyzji (k. 3-4).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej polegającej na prowadzeniu zakładu stolarskiego i produkcyjnego. Wnioskodawca nie uiścił składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za wskazane w decyzji okresy (okoliczność bezsporna).

Dotychczas wnioskodawca opłacał należne składki terminowo.

W 2014 roku ubezpieczony wykonywał zlecenie dla kontrahenta angielskiego polegające na wykonaniu okien i okiennic. Kontrahent uiszczył zaliczkę w wysokości 30 % wartości. Zaliczka ta nie pokrywała nawet kosztów koniecznych na wykonanie zlecenia. Kontrahent odebrał wykonaną pracę jednak pomimo prośb i wezwań nie uregulował należności za wykonane prace. Powyższe spowodowało kłopoty firmy, wnioskodawca zmuszony był zaciągnąć kredyt na zapłatę materiałów i wynagrodzenie pracowników. Obecnie spłaca ten kredyt, a w 2014 rok wnioskodawca poniósł stratę w działalności zakładu w kwocie około 60 tys. Wnioskodawca zatrudnia 11 osób w tym dwie na 1/2 etatu, zaś pozostałe w pełnym wymiarze czasu pracy. Na skutek stresu wywołanego nagle powstałymi kłopotami wnioskodawca przeżył zawał serca (wyjaśnienia wnioskodawcy, potwierdzone zeznaniami k.11 i k.17, dokumentacja dotycząca kontraktu k.14, karta informacyjna k.16).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 24 ust. 1a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007r., Nr 11, poz. 74 ze zm.), dalej jako ustawa, który wszedł w życie 31 maja 2012 roku, w razie nieopłacenia składek lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości Zakład może wymierzyć płatnikowi składek dodatkową opłatę do wysokości 100% nieopłaconych składek. Od decyzji w sprawie wymierzenia dodatkowej opłaty przysługuje odwołanie do sądu według zasad określonych w art. 83.

Przepis tej treści zawarty był wcześniej w art. 24 ust. 1, który utracił moc z dniem 31 maja 2012 roku na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2010 roku, P 29/09, zgodnie z którym: 1. art. 218 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.) oraz art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 i Nr 218, poz. 1690 oraz z 2010 r. Nr 105, poz. 668) przez to, że dopuszczają wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn, odpowiedzialność za przestępstwo i dodatkową opłatę, o której mowa w art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, są niezgodne z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego dnia 22 listopada 1984 r. w Strasburgu (Dz. U. z 2003 r. Nr 42, poz. 364) oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167). 2. Art. 98 ust. 1 pkt 1 i art. 98 ust. 2 w związku z art. 98 ust. 1 pkt 1 oraz art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez to, że dopuszczają wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn, odpowiedzialność za wykroczenie i dodatkową opłatę, o której mowa w art. 24 ust. 1 tej ustawy, są niezgodne z art. 2 Konstytucji, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

Ponieważ norma zawarta wcześniej w art. 24 ust. 1 ustawy jest tożsama z normą z art. 24 ust. 1a ustawy w aktualnym brzmieniu, a niezgodność z Konstytucją dotyczyła kwestii potencjalnej podwójnej sankcji z tytułu nieopłacenia składek, orzecznictwo ukształtowane na gruncie art. 24 ust. 1 pozostaje w zasadzie aktualne również w obecnym stanie prawnym. Sąd Okręgowy orzekający w niniejszej sprawie podziela utrwalony w dotychczasowym orzecznictwie pogląd, zgodnie z którym celem wprowadzenia instytucji opłaty dodatkowej było dyscyplinowanie do należytego wykonania obowiązku terminowego uiszczania składek w należnej wysokości tych płatników, którzy od obowiązku tego uchylają się. „Uchylenie się” oznacza rozmyślne niewypełnianie obowiązku przez osoby, które mogą uczynić mu zadość, lecz z przyczyn zawinionych obowiązku tego nie realizują. Opłata dodatkowa stanowi sankcję za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązku opłacania składek i ma sens wówczas jedynie, gdy - przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności - można oczekiwać, że spełni ona lub może spełnić założony, dyscyplinujący cel (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 maja 2004 r., II UK 403/03 (OSNP 2005/3/44)).

Oznacza to w konsekwencji, że Sąd ma obowiązek rozważyć zasadność wymierzenia opłaty dodatkowej pod względem zarówno celowości, jak i wysokości opłaty. Należy przy tym mieć na uwadze przyczynę powstania zaległości, stopień

zawinienia płatnika i skutek, jaki może wymierzenie tej opłaty wyrzucić. Nie było bowiem celem ustawodawcy pogorszenie sytuacji finansowej płatnika, aż do zachwiania jego bezpieczeństwa ekonomicznego.

Wymierzenie opłaty dodatkowej wymaga indywidualnego potraktowania każdego przypadku, a przede wszystkim ustalenia przyczyn nieopłacenia składek lub też opłacenia ich w zaniżonej wysokości, ponieważ te mogą być zależne bądź niezależne od płatnika, zawinione przez niego lub niezawinione. Niewątpliwie inaczej winien być potraktowany płatnik, który nie wywiązuje się z obowiązku opłacania składek pomimo dobrej sytuacji finansowej, a inaczej taki, którego dotknęły trudności ekonomiczne. Przy zastosowaniu opłaty dodatkowej powinien być wzięty pod uwagę także dotychczasowy stosunek płatnika do obowiązku opłacania składek, w tym wykazanie zainteresowania jego należytych wykonaniem, przejawiające się w podejmowaniu czynności zmierzających do jego prawidłowej realizacji. W konsekwencji o zastosowaniu dodatkowej opłaty muszą decydować okoliczności każdego indywidualnego przypadku, zwłaszcza te, które wskazują na winę płatnika w nieopłaceniu składek albo ich opłaceniu w zaniżonej wysokości lub jej brak. Trudno bowiem dostrzec jakikolwiek interes publiczny w pogłębianiu kryzysu finansowego płatnika składek i obciążaniu go należnościami fakultatywnymi w sytuacji, gdy nie jest on w stanie opłacać należności obligacyjnych z powodu braku środków pieniężnych.

Podobny pogląd wyraził również Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 22 sierpnia 2006 r., III AUa 1745/05 (OSA 2008/7/18), wskazując, że przy stosowaniu opłaty dodatkowej powinien być wzięty pod uwagę dotychczasowy stosunek płatnika do obowiązku opłacania składek, a zwłaszcza okoliczności wskazujące na winę płatnika w nieopłaceniu składek albo ich opłaceniu w zaniżonej wysokości lub jej brak. Nakładanie dodatkowej opłaty na ubezpieczonego, który nie ma realnej możliwości uregulowania głównego zobowiązania, jest sprzeczne z celem tej instytucji, gdyż jedynie zwiększa wysokość zobowiązania ubezpieczonego wobec organu rentowego, nie czyniąc spłaty zobowiązania bardziej realną.

Mając powyższe uwagi na względzie, Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że zaskarżona decyzja nie była trafna.

W toku postępowania ubezpieczony wykazywał, że nieopłacenie przez niego należnych składek nie było intencjonalne, było skutkiem trudności finansowych, na których wystąpienie nie miał większego wpływu. Wnioskodawca wykonał usługę w związku z którą poniósł wydatki a za wykonanie jej nie otrzymał wynagrodzenia. Przy czym za racjonalne należy uznać wyjaśnienia wnioskodawcy związane z odstąpieniem od dochodzenia zapłaty od zagranicznego kontrahenta. Obecnie ubezpieczony uiścił zaległe składki, wcześniej nie zalegał z zapłatą składek.

Mając na uwadze powyższe oraz fakt, iż wnioskodawca daje stale zatrudnienie 11 osobom, dotychczas regulował w terminie składki, należało uznać, iż dodatkowe obciążenie wnioskodawcy opłatą dodatkową nie miałyby charakteru dyscyplinującego a stanowiłyby wyłącznie dolegliwość ubezpieczonego, który nie ze swojej winy popadł w trudności finansowe.

Wykazanie przeciwnych okoliczności należało do ZUS, który w toku postępowania nie udowodnił, by wnioskodawca ze złej woli uchylał się od zapłaty spornych należności, mając po temu możliwość. W okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy co najmniej wątpliwym jest więc osiągnięcie celu dyscyplinującego, jaki winno spełniać wymierzenie opłaty dodatkowej przez organ rentowy, przeciwnie, w ocenie Sądu Okręgowego obciążenie wnioskodawcy opłatą dodatkową jedynie pogłębi jego trudności finansowe.

Podsumowując powyższe rozważania, Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżona decyzja powinna zostać zmieniona.

Mając powyższe na uwadze oraz na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku.